

Dorota Zalikowska

ZASADA SWOBODNEJ OCENY DOWODÓW W POSTĘPOWANIU KARNYM

Zasada swobodnej oceny dowodów jest jedną z naczelných zasad występujących w Polskim procesie karnym. Swoje umocowanie prawne znajduje w artykule 7 Kodeksu Postępowania Karnego¹. Zasada swobodnej oceny dowodów jest dyrektywą, na mocy której organy procesowe kierują się swoim przekonaniem, które nie jest zależne od żadnych ustawowych reguł ocen dowodów². W artykule 7 k.p.k., ustawodawca wskazał, że ocena dowodów przez organy procesowe jest ukształtowana na podstawie wiedzy, doświadczenia życiowego oraz zasad logicznego rozumowania organu analizującego dowody³.

Nawiązując do historii procesu karnego w Europie, do połowy XIX wieku ścierały się dwie przeciwstawne zasady – swobodnej oceny i legalnej oceny dowodów. Pierwszą historycznie była zasada swobodnej oceny dowodów z którą wiąże się zdanie: *ex sententia tu te aestimare oportere, quid aut credas parum probatum tibi opinaris*⁴ („o wypowiedzi to Ci należy sądzić, co myślisz, że jest godne wiary lub zostało dowiedzione”). To zdanie traktuje się jako wyraźne sformułowanie zasady swobodnej oceny dowodów.

Omawiana zasada jest tak zwaną normą ogólną, w myśl której sąd dokonując ustaleń faktycznych na podstawie wszystkich zebranych dowodów ocenia je według „zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego”⁵. W Kodeksie Postępowania Karnego ustawodawca posłużył się określeniem „wszystkie” dowody co nie oznacza jednak, że tak zwane dowody „niedopuszczalne” lub takie które naruszają prawa oskarżonego mogą być poddane przez organy procesowe swobodnej ocenie⁶. W takim przypadku pojęcie swobodnej oceny dowodów nie dotyczy oceny prawnej pod kątem tak zwanych zakazów dowodowych, ale dotyczy wyłącznie oceny przekonawalności dowodów jako argumentów uzasadniających tezę dowodową. Zasada swobodnej oceny dowodów jest najważniejszą dyrektywą co do sposobu dokonywania ustaleń faktycznych, które stanowią podstawę rozstrzygnięć w procesie karnym. Wyróżnia się dwie odmiany zasady swobodnej oceny dowodów, tak zwaną ocenę aprioryczną i aposterioryczną⁷.

Ocena aprioryczna zwana też uprzednią, dokonywana jest przed przeprowadzeniem dowodu. Zmierza do określenia przydatności dowodu do ustaleń, które wpływają na losy procesu, zaś ocena aposterioryczna zwana też następczą, mierza do dokonania ustaleń dotyczących przedmiotu dowodu i przeprowadza się ją po przeprowadzeniu dowodu⁸.

Swobodna ocena dowodów pozwala na ustalanie faktów zgodnie z przekonaniem organu procesowego, który dokonuje oceny przydatności dowodów w świetle okoliczności procesu co pozwala dochodzić do zgodności ustaleń z rzeczywistością. Ocena dowodów nie jest określona samowolnie przez organ procesowy⁹. W doktrynie wyróżnia się kryteria oceny swobodnej, które wprowadza art. 7 k.p.k. Artykuł ten wymaga, aby organy procesowe ukształtowały swoje przekonanie do możliwości dokonywania ustaleń faktycznych, to znaczy aby były one przeprowadzone na podstawie wszystkich przedstawionych dowodów, oceniane z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego. Zatem artykuł 7 k.p.k. wprowadza pojęcie swobodnej, a nie dowolnej oceny dowodów¹⁰.

Na ocenę dowodów składa się proces logicznego rozumowania organu procesowego. Na zespół takich operacji logicznych składa się wnioskowanie, dowodzenie, sprawdzanie i tłumaczenie. W wyniku tego procesu sąd selekcjonuje dowody z punktu widzenia ich autentyczności i wiarygodności po to, aby dokonać ustaleń faktycznych. Taki proces służy wskazaniu logiki jak i wskazaniu dyscyplin naukowych, które zajmują się badaniem przydatności dowodów w sprawie. Zobowiązuje to sąd do zasięgnięcia opinii biegłych z zakresu tych nauk, tylko jeżeli ocena dowodu wymaga wiadomości specjalnych, wykraczających poza stan wiedzy i kompetencje sędziego. Takie ujęcie kryteriów oceny dowodów są charakterystyczne dla procedury karnej opartej na zasadzie swobodnej oceny dowodów.

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, Dz.U. 1997 nr 89 poz. 555 ze zm.

² K.T. Boratyńska, Ł. Chojniak, W. Jasiński, *Postępowanie karne*, Warszawa 2013, s. 24.

³ S. Waltoś, *Proces Karny – zarys systemu*, Warszawa 2001, s. 251.

⁴ Digesta 22, 5 de test. I, 3 § 2.

⁵ Kodeks Postępowania Karnego, art. 7.

⁶ A. Gaberle, *Leksykon polskiej procedury karnej*, Gdańsk 2004, s. 377.

⁷ *Tamże*, s. 270.

⁸ A. Gaberle, *Dowody w sądowym procesie karnym*, Warszawa 2010, s. 269.

⁹ R. Kmiecik, *Prawo dowodowe – zarys wykładu*, Warszawa 2008, s. 25.

¹⁰ *Tamże*, s. 273.

Przeciwieństwem zasady swobodnej oceny dowodów była zasada legalnej oceny dowodów. Była ona typowa dla procedur inkwizycyjnych w okresie późnego feudalizmu gdzie w myśl obowiązującej wtedy teorii, ustawa powinna określać przekonawalność dowodów i ich rolę w procesie ustalania faktów. Wraz z upadkiem procesu inkwizycyjnego i ukształtowaniem się ustawodawstwa karnoprosesowego po rewolucji Francuskiej, powstał nowy model procesu karnego, w którym to prawo dowodowe pozwalało sędziom na ocenianie dowodów w oparciu o wewnętrzne przekonanie i taką koncepcję nazywamy współcześnie mianem zasady swobodnej oceny dowodów, która rozciąga się na wszystkie organy wydające decyzje procesowe. Polski system procesowy nie zawiera reguł dotyczących oceny dowodów przedstawionych w procesie, więc sąd kierując się swoim stanem wiedzy dokonuje analizy dowodów, a wytyczne co do analizy nie są określone przez ustawodawcę¹¹. Z tego powodu, zgodnie z prawem procesowym ustanowionym przez prawodawcę, gdzie organ procesowy nie jest skrzepowany żadnymi regułami wartościującymi dowody przy tak zwanych „medialnych” procesach oraz przy informacjach upublicznianych, nie ma najmniejszego sensu określanie dowodów jako kluczowych, ciężkich, druzgoczących i tym podobnych, ponieważ żadne oceny dowodów podjęte przez strony procesu, nie wiążą sądu. Jako, że Polski Kodeks postępowania karnego nie uznaje teorii legalnej oceny dowodów, nie można podzielić zebranych w czasie postępowania dowodów na „ważne” i „ważniejsze”. Nie można stwierdzić, że większą wartość dowodową mają wyjaśnienia oskarżonych, zebrane w toku postępowania niż wyjaśnienia składane podczas rozprawy¹², bowiem każdy przedstawiony dowód jest pozostawiony orzekającemu w sprawie sędziemu, który zobowiązany jest oceniać dowody zgodnie z dyrektywą zawartą w artykule 7 k.p.k.. Taki kierunek wykładni, prezentowany jest przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 czerwca 2006 roku, który wskazał, że fakt, iż oskarżony wezwany w trybie art. 389 § 2 nie potrafił wyjaśnić czemu doszło do sprzeczności między wyjaśnieniami złożonymi w postępowaniu przygotowawczym, w których to przyznał się do zarzucanego mu czynu a wyjaśnieniami odmiennymi złożonymi podczas rozprawy, sam z siebie nie dyskwalifikuje wyjaśnień późniejszych, o prawdziwości bądź nieprawdziwości wyjaśnień decyduje sąd po dokonaniu analizy wszystkich dowodów zgodnie z zasadami artykułu 7 k.p.k.¹³.

Dokonując oceny dowodów i czyniąc ustalenia faktyczne sąd powinien między innymi przestrzegać zasad poprawnego myślenia, w tym także zasady sprzeczności. W sytuacji, gdy sąd przyjmie ustalenia sprzeczne, to znaczy inne w orzeczeniu i w jego uzasadnieniu, to narusza zasadę sprzeczności, co oznacza, że postępuje w sposób niezgodny z artykułem 7 k.p.k.¹⁴.

Ocena dowodów z reguły jest kontrolowana. Z punktu widzenia oceny dowodów istotne znaczenie ma artykuł 424 k.p.k., w którym ustawodawca wskazał co musi zawierać uzasadnienie wyroku. Powinno zawierać fakty, które sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione i na jakich dowodach się opierał. Zgodnie z tymże artykułem sąd powinien wskazać dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych¹⁵. Artykuł 7 i 424 k.p.k. tworzą w pewien sposób spójną zasadę swobodnej oceny dowodów w procesie karnym, która opiera się na swobodnej, uzasadnionej i kontrolowanej ocenie dowodów¹⁶.

Zgodny z ustawą Kodeks Postępowania Karnego system oceny dowodów jest połączony z obowiązkiem uzasadnienia zajętego przez sąd stanowiska z możliwością skorygowania ewentualnego błędu przez sąd wyższej instancji. Nie oznacza to jednak, że sądy niższej instancji są związane jakimikolwiek normami czy regulacjami przekazanymi przez sądy wyższej instancji. Bardzo ważny jest, że swobodna ocena dowodów nie oznacza oceny dowolnej¹⁷, ponieważ sąd każdorazowo musi wskazać zgodnie z artykułem 424 k.p.k., w jaki sposób przedstawione dowody zostały ocenione co powoduje, że analiza dowodów jest racjonalna. Dlatego, od organu procesowego wymaga się rozsądnego stosunku psychicznego do określonych dowodów. Sąd podczas oceny dowodów nie powinien kierować się uczuciami, emocjami ani żadnymi innymi przesłankami, które będą wskazywać na to, że sposób rozumowania Wysokiego Sądu może być irracjonalny¹⁸.

Możliwość składania kasacji do Sądu Najwyższego sprawia, że nad swobodną oceną dowodów sprawowana jest kontrola. Strona może złożyć kasację po przebrnięciu przez sądy niższych instancji i zdarza się w orzecznictwie Polskim, że strona zarzuca sędziom niższej instancji zarzut naruszenia artykułu 7 k.p.k.¹⁹. W takiej sytuacji sędziowie Sąd Najwyższego badają zasadność złożonej skargi na podstawie wyroków zasądzonych przez sądy niższej instancji²⁰. Strona

¹¹ J. Grajewski, S. Steinborn, Komentarz aktualizowany do art. 7 Kodeksu Postępowania Karnego, LEX/el., 2012 nr 8735.

¹² W. Grzeszczyk, *Kodeks postępowania karnego – komentarz*, Warszawa 2007, s. 89 – 91.

¹³ Wyrok SN z dnia 22 czerwca 2006 roku, WA 20/06, OSNKW 2006/11/103.

¹⁴ W. Grzeszczyk, *Przebieg postępowania karnego...dz.cyt.*, s.93.

¹⁵ W. Grzeszczyk, *Przebieg postępowania przygotowawczego, (w:) Nowa kodyfikacja karna*, Warszawa 1997, z.5, s.70.

¹⁶ W. Grzeszczyk, *Kodeks postępowania karnego...dz.cyt.*, s.92.

¹⁷ Z. Świda – Łągiewska, *Zasada swobodnej oceny dowodów w procesie karnym*, Wrocław 1983, s. 60 – 61.

¹⁸ Uchwała Nr 16/2003 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 19 lutego 2003r. w sprawie uchwalenia zbioru zasad etyki zawodowej sędziów, Zbiór zasad etyki zawodowej sędziów.

¹⁹ Postanowienie SN z dnia 19 lutego 2014 roku, II KK 17/14, LEX nr 1425048.

²⁰ A. Zachuta, *Wadliwość uzasadnienia wyroku jako samodzielna przyczyna jego uchylecia*, Prok. I Pr. 2006 nr 12, s. 150.

procesu składa do Sądu Najwyższego kasację w której to zarzuca obrazę przepisów prawa postępowania, która ma wpływ na zasądzony wyrok oraz błąd w ustaleniach faktycznych. W przypadku Postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2014 roku, Sąd Najwyższy oddalił kasację uznając ją za bezzasadną, uznał tym samym, że sąd drugiej instancji nie naruszył zasady swobodnej oceny dowodów, czyli jego rozumowanie i analiza dowodów w świetle prawa procesowego była zasadna²¹.

Zasada swobodnej oceny dowodów akceptowana jest obecnie w większości krajów kontynentu europejskiego, system ten jednak nie obowiązuje w procedurze common law, gdyż tam zachowały się znaczące elementy prawnej oceny środków dowodowych wyrażone w systemie reguł dowodowych, określanych jako law of evidence²². Przyjęcie zasady swobodnej oceny dowodów w prawie procesowym oznacza, że przepisy Kodeksu Postępowania Karnego nie zawierają żadnych dyrektyw, które nakazywałyby sądowi ustosunkowanie się w sposób konkretny do przedstawionych dowodów oraz nie wprowadzają różnic w zakresie wartościowania dowodów²³.

W temacie kryteriów oceny dowodów w procesie karnym swoje stanowisko wyraził Sąd Apelacyjny w Gdańsku. Uznał, że w polskim procesie karnym nie ma sposobu, aby doszukać się reguły wartościującej dowody co do ich „pierwszeństwa” w zależności czy przedstawione dowody są „pośrednie” czy też „bezpośrednie”. Sąd uznał, że w procesie opartym o dowody pośrednie czy też w procesie poszlakowym, funkcjonujące realia czasowo – przestrzenne zdarzenia, które wynikają z przeprowadzonych dowodów, są bardzo istotnym wyznacznikiem możliwości rozważania wszelkich możliwych wersji zdarzenia²⁴.

Ograniczenia co do swobodnej oceny dowodów nie są zawarte tylko w artykule 7 k.p.k. Bardzo ważnym ogranicznikiem zasady swobodnej oceny dowodów jest też artykuł 4 k.p.k., w którym ustawodawca wskazał na to, że Sąd winien badać oraz uwzględniać okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak i niekorzyść oskarżonego. Brak ustosunkowania się do artykułu 4 k.p.k. skutkuje wykroczeniem poza granice zasad, jednak nie co do naruszenia artykułu 7, ponieważ nie naruszono ograniczników wskazanych w tym artykule, ale co do złamania artykułu 4 co może stanowić ewidentnie samodzielną podstawę środka odwoławczego²⁵.

Swobodna ocena dowodów jest metodą poprzez której stosowanie organ procesowy dochodzi do przekonania o wiarygodności bądź niewiarygodności przedstawionych dowodów. Procesy intelektualne przeprowadzone przez sąd podczas analizy dowodów, prowadzą do ustalenia faktów, czyli do ukształtowania konkretnego przekonania organu procesowego. Artykuł 7 k.p.k. chroni swobodę organu procesowego podczas dochodzenia do określonego przekonania, tylko i wyłącznie pod warunkiem przestrzegania warunków tego rozumowania²⁶. Pogląd ten był nieraz wyrażany w orzecznictwie: „Przekonanie sądu o wiarygodności lub niewiarygodności określonych dowodów pozostaje pod ochroną zasady wyrażonej w artykule 7 k.p.k. tylko wtedy, kiedy spełnione są warunki: ujawnienia całokształtu okoliczności sprawy (art. 410 k.p.k.) w granicach respektujących zasadę prawdy obiektywnej (art. 2§2 k.p.k.), rozważenie wszystkich okoliczności zgodnie z zasadą określoną w art. 4 k.p.k. oraz wyczerpującego i logicznego – z uwzględnieniem wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego – uzasadnienia przekonania sądu (art. 424 §1 pkt. 1 k.p.k.)²⁷”.

Podczas postępowania, sąd powołuje biegłych, analizując dowodów zgodnie ze swoim wykształceniem a które, wykraczających poza stan wiedzy sędziego²⁸. Bywa, że sądy mają problem z oceną takich dowodów i tak na przykład: „Skoro sąd, nie analizując opinii biegłego, oparł się jedynie na fragmencie jednej z nich i to najbardziej niekorzystnej dla oskarżonego, to niewątpliwie rażąco naruszył art. 7 k.p.k.²⁹” lub „Uznanie, że niekompletne czynności wykonane przez biegłego są wystarczające dla ustalenia faktu wystąpienia szkody i jej wysokości, stanowi naruszenie przez sąd zasady obiektywizmu³⁰”. Przytoczone fragmenty orzeczeń Sądu Najwyższego, dotyczą sytuacji, w której sąd niższej instancji narusza nie tylko przepis art. 7 k.p.k., ale również dokonuje decyzji wbrew zasadzie obiektywizmu wynikającej z art. 4 k.p.k. Mimo iż, taki błąd jest łatwy do uniknięcia, to często sądy go popełniają w sytuacji, gdy sąd ma na przykład do czynienia z większą ilością opinii, które są ze sobą sprzeczne. Sąd Najwyższy do takich sprzeczności odniósł się następująco: „W sytuacji gdy, sąd ma do czynienia z dwiema lub większą ilością opinii sprzecznych ze sobą, to w pierwszej kolejności zobligowany jest do wykorzystania reguł postępowania określonych w art. 201 k.p.k. Gdy jednak, stosując te reguły, widzi, że sprzeczne ze sobą opinie są pełne, jasne i wewnętrznie niesprzeczne, ale mimo to zewnętrznie nadal

²¹ Tamże.

²² S. Waltoś, *Proces Karny...*dz. cyt., s.252.

²³ Wyrok SN z dnia 11 lipca 1977 roku, V KR 92/77, OSNKW 1978/6/67.

²⁴ Wyrok SA w Gdańsku z dnia 26 lutego 2013 roku, II Aka 467/12, POSAG 2013/3/173-177, KZS 2013/11/86.

²⁵ O. Bogucki, M. Zieliński, *Zasada bezstronności – art. 4 k.p.k., a podstawy środka odwoławczego, Palestra, nr 11-12/2009*, s. 89.

²⁶ A. Gaberle, *Dowody w sądowym procesie karnym*, Warszawa 2010, s. 274.

²⁷ Wyrok SN z dnia 23 lipca 2003 roku, V KK 357/02; podobnie wyrok SN z dnia 14 stycznia 2004 roku, III KKN 222/03; wyrok SN z dnia 10 maja 2000 roku, III KKN 148/99.

²⁸ M. Cieślak, *Postępowanie karne. Zarys instytucji*, Warszawa 1982, s. 73.

²⁹ Wyrok SN z dnia 25 listopada 2002 roku, III KK 434/02, LEX nr 56875.

³⁰ Wyrok SN z dnia 3 grudnia 2003 roku, IV KK 368/03, LEX nr 83792.

sprzeczne, to skoro o tych opiniach nie można już powiedzieć, że są one niepełnie, niejasne lub wewnętrznie sprzeczne, to uznać należy, że zostały wyczerpane możliwości, jakie stwarza art. 201 k.p.k., należy zatem sięgnąć do art. 7 k.p.k.³¹. Co do zasady należy się zgodzić z poglądem wynikającym z tezy postawionej w przytoczonym fragmencie postanowienia Sądu Najwyższego, że mnożenie opinii biegłych jest na ogół bezcelowe i utrudniające pracę, ponieważ nawet w przypadku, gdy dodatkowo powołany biegły poprze opinię zaprezentowaną wcześniej, nie zmieni to sytuacji w której sąd ma problem z odniesieniem się do słuszności opinii. Wówczas przyjęcie jego wersji, wobec braku wiedzy sądu z zakresu tej konkretnej dziedziny, bywa częściej aktem wiary w opinię biegłego lub wyborem stanowiska większości niż wynikiem merytorycznie uzasadnionego wyboru. Nie można się jednak zgodzić z tym, aby traktować art. 7 k.p.k. jak „koło ratunkowe”, ponieważ przy badaniu każdej opinii sąd jest związany tym przepisem. Żadna opinia nie może być oceniana w oderwaniu od ogółu dowodów. Sąd musi rozważyć, jak twierdzenia opinii łączą się z pozostałym materiałem dowodowym. Wdrożenie postępowania określonego w art. 201 k.p.k. może nastąpić wtedy, gdy żadna z przedstawionych opinii nie pozwala na dokonanie ustaleń, które nie wzbudzają wątpliwości, a taki stan można uzyskać tylko poprzez zastosowanie art. 7 k.p.k.³².

Okoliczności, które wpływają na ocenę przez sąd przedstawionych dowodów, są zmienne i adekwatne do prowadzonej sprawy, stąd też nie da się sformułować innych dyrektyw oceny dowodów, niż tych zawartych w art. 7 k.p.k. Można jedynie wskazać, na przykładzie orzecznictwa przykłady, na czym powinno polegać przestrzeganie zasady swobodnej oceny dowodów³³, na przykład: „Okoliczność, że świadek lub oskarżony dotychczas nienagannie się zachowywali albo – przeciwnie – że dotychczasowy tryb ich życia był naganny, bez ustalenia innych okoliczności nie może stanowić o tym, że dane zeznanie lub wyjaśnienie jest albo nie jest wiarygodne³⁴” lub „uprzednia karalność świadka sama przez się wiarygodności złożonych przez niego zeznań nie przekreśla³⁵”.

Najważniejszym wnioskiem wynikającym z analizy artykułu 7 k.p.k. jest fakt, że zasada zawarta w tymże artykule jest niezbędnym wyznacznikiem podczas oceny przedstawionych w procesie dowodów. Art. 7 k.p.k. jest jedynym wyznacznikiem w Polskiej ustawie karnoprocesowej, która wskazuje jakie czynności sąd musi wykonać podczas analizy dowodów. Przestrzeganie tej zasady, zapewnia o rzetelnej analizie dowodów oraz nie dopuszcza do chaosu prawnego³⁶. Należy zwrócić uwagę na to, że zasada swobodnej oceny dowodów jest zasadą, której przyświeca myśl „ufaj ale kontroluj” – organ procesowy musi się wytłumaczyć, dlaczego oparł się na tych a nie na innych dowodach a uzasadnione muszą być wszystkie orzeczenia i akty procesowe, przesuujące proces do następnego etapu³⁷. Podstawą prawnej kontroli jest art. 438 pkt. 3, w którym ustawodawca zawarł, że orzeczenie ulega uchybieniu lub zmianie w razie stwierdzenia błędu w ustaleniach faktycznych. W praktyce dużą rolę w przestrzeganiu zasady swobodnej oceny dowodów odgrywa Sąd Najwyższy, który poprzez swoje orzeczenia przestrzega sędziów przed przyznawaniem przedstawionym dowodom określenia większej lub mniejszej wagi³⁸. Zasada swobodnej oceny dowodów jest swoistym drogowskazem dla organów procesowych, jak oceniać dowody aby proces był rzetelny i sprawiedliwy, tak więc zasada swobodnej oceny dowodów w Polskim procesie karnym jest zasadą swobodną, aczkolwiek kontrolowaną na co wskazują przepisy k.p.k. oraz orzecznictwo Sądu Najwyższego³⁹.

Podsumowując, zasada swobodnej oceny dowodów, jako jedna z najważniejszych reguł w polskiej procedurze karnej, zawiera dyrektywy, którymi sąd musi się kierować podczas oceny wiarygodności dowodów przedstawionych w czasie trwania procesu. Jest regułą bezwzględnie obowiązującą, której przestrzeganie prowadzi do sumiennej i dokładnej analizy dowodów co wpływa na przebieg i wynik końcowy sprawy. Zasada zawarta w art. 7 k.p.k. jako przeciwieństwo zasady legalnej oceny, pozwala sądowi orzekającemu na sprawiedliwą ocenę dowodów pod kątem konkretnej sprawy. Jest też przykładem na niezawistość sądu – każdy sędzia odwołuje się do swojej wiedzy i doświadczenia życiowego, co w świetle uznania sądu za jedną z trzech władz w Polsce powinno zapewniać obywatela o tym, że każda sprawa jest analizowana indywidualnie, a biegli powoływani są konkretnie do danej sytuacji⁴⁰. Artykuł 7 k.p.k. jednoznacznie stanowi, że organy postępowania kształtują swoje przekonania na podstawie każdego – bez żadnego wyjątku – przeprowadzonego dowodu. Ustawa karnoprocesowa nie pozostawia żadnych wątpliwości, że zakres zasady swobodnej oceny dowodów

³¹ Postanowienie SN z dnia 18 listopada 2002 roku, II KKN 378/01, LEX nr 56097.

³² A. Gaberle, *Dowody w sądowym procesie...*, dz.cyt., s.292 – 293.

³³ A. Gaberle, *Dowody w procesie karnym, Orzecznictwo SN. Komentarz*, Warszawa 1995, s. 101.

³⁴ Wyrok SN z dnia 28 marca 1974 roku, Rv 152/74, OSNKW 1974/7-8/154.

³⁵ Wyrok SN z dnia 6 maja 1977 roku, V KR 63/77, LEX nr 21738.

³⁶ M. Cieślak, *Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne*, Warszawa 1984, s. 230.

³⁷ S. Waltoś, *Proces Karny...* dz. cyt., s.258.

³⁸ S. Waltoś, *Proces Karny...* dz. cyt., s.259.

³⁹ R. Kmiecik, E. Skrętowicz, *Proces karny – część ogólna*, Warszawa 2006, s. 107.

⁴⁰ J. Skorupka (red.), *Postępowanie Karne – część ogólna*, Warszawa 2012, s. 77.

nie podlega jakimkolwiek zmniejszeniu i jest nią objęty bezwzględnie każdy dowód przedstawiony podczas prowadzonego postępowania karnego⁴¹.

***

THE PRINCIPLE OF FREE EVALUATION OF EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS

The principle of free evaluation of evidence in criminal proceedings is one of the most important principles of the process. This is particularly important because it means that the court is not bound by any formal rules to evaluate the evidence as it means that there is no hierarchy in the criminal evidence - there is no division into evidence "stronger" and "weaker" because of assumptions all the evidence have the same weight and assessment of the impact on the validity of the case should be individualized to the judge. The aim of the study is to analyze the article 7 of the Code of Criminal Procedure, to demonstrate that the court in each case and independently in the realities of the particular case decides that the evidence can be considered credible, and the credibility of the evidence should be denied in whole or in part.

---

⁴¹ J. Gurgul, *O swobodnej opinii biegłego*, Prokuratura i Prawo nr 10/2013, s. 34.